

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 195/2019-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. mája 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Mojмира Mamojku predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátskou kanceláriou PROVENTUS | advokáti s. r. o., Mostová 2, Bratislava, v mene ktorej koná advokátka Mgr. Kristína Grausová, PhD., vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 20 a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach uznesením Krajského súdu v Trnave sp. zn. 11 CoP 73/2017, 11 CoP 74/2017 z 30. októbra 2017 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 93/2018 z 29. októbra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. februára 2019 osobne doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátskou kanceláriou PROVENTUS | advokáti s. r. o., Mostová 2, Bratislava, v mene ktorej koná advokátka Mgr. Kristína Grausová, PhD., vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 20 a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „medzinárodný pakt“) uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 11 CoP 73/2017, 11 CoP 74/2017 z 30. októbra 2017 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 93/2018 z 29. októbra 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ bol účastníkom konania vedeného Okresným súdom Galanta (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 26 C 318/2014 v procesnom postavení navrhovateľa, ktorý sa s účinnosťou od 10. júna 2014 proti [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „odporkyňa“) domáhal v konaní vo veci výživného plnoletých osôb zrušenia vyživovacej povinnosti.

3. Návrh sťažovateľ pôvodne podal 22. júla 2014 na Okresnom súde Žiar nad Hronom, ktorý predmetnú vec viedol pod sp. zn. 12 C 121/2014. Prípisom Okresného súdu Žiar nad Hronom z 13. augusta 2014 bol návrh podaný 22. júla 2014 postúpený okresnému súdu na prejednanie a rozhodnutie (veci bola pridelená sp. zn. 26 C 318/2014).

4. Na Okresnom súde Žiar nad Hronom sa pod sp. zn. 10 C 88/2013 viedlo konanie vo veci návrhu [REDAKOVANÉ] zo 16. júla 2013 na zvýšenie výživného na plnoleté dieťa. Sťažovateľ podal 2. septembra 2013 v predmetnom konaní vyjadrenie k návrhu zo 16. júla 2013, súčasťou ktorého bol aj návrh na zrušenie jeho vyživovacej povinnosti voči [REDAKOVANÉ]. Uznesením Okresného súdu Žiar nad Hronom sp. zn. 10 C 88/2013 z 30. októbra 2013 boli veci návrhu [REDAKOVANÉ] zo 16. júla 2013 na zvýšenie výživného a návrhu sťažovateľa z 2. septembra 2013 na zrušenie vyživovacej povinnosti voči [REDAKOVANÉ] spojené podľa vtedy platného a účinného § 112 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) na spoločné konanie vedené ďalej pod sp. zn. 10 C 88/2013.

5. V konaní vedenom Okresným súdom Žiar nad Hronom pod sp. zn. 10 C 88/2013 bol 6. júna 2014 vydaný rozsudok, ktorým bol sťažovateľ zaviazaný prispievať [REDAKOVANÉ] na výživu sumou 290 € a ktorým bol návrh sťažovateľa na zrušenie vyživovacej povinnosti zamietnutý (ďalej len „rozsudok zo 6. júna 2014“). Rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 13 Co 1101/2014 z 20. januára 2015 (ďalej aj „rozsudok z 20. januára 2015“) bol rozsudok Okresného súdu Žiar nad Hronom zo 6. júna 2014 potvrdený ako vecne správny. Na základe dovolania bol rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 20. januára 2015 uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 8 Cdo 1380/2015 z 21. septembra 2016 (ďalej len „uznesenie z 21. septembra 2016“) zrušený a vec vrátená Krajskému súdu v Banskej Bystrici, ktorý opätovne prejednal odvolanie proti rozsudku Okresného súdu Žiar nad Hronom zo 6. júna 2014 a citované rozhodnutie súdu prvej inštancie uznesením z 21. februára 2017 zrušil a vec vrátil Okresnému súdu Žiar nad Hronom na ďalšie konanie (v súčasnosti konanie vedené pod sp. zn. 5 C 22/2017).

6. Vzhľadom na už uvedené skutočnosti bol v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 26 C 318/2014 (vo veci návrhu sťažovateľa podaného 22. júla 2014 na zrušenie vyživovacej povinnosti) zo strany odporkyne podaný návrh na zastavenie konania z dôvodu prekážky *litispencie*, ktorá bráni tomu, aby o tej istej veci prebiehalo na súde iné konanie.

7. Okresný súd uznesením č. k. 26 C 318/2014-350 z 5. apríla 2016 (ďalej len „uznesenie z 5. apríla 2016“) zamietol návrh na zastavenie konania, keďže podľa v čase rozhodovania okresného súdu platného a účinného § 83 OSP zastával názor, že totožnosť v predmetných konaniach vedených okresným súdom pod sp. zn. 26 C 318/2014 a Okresným súdom Žiar nad Hronom pod sp. zn. 10 C 88/2013 nebola daná.

8. Následne okresný súd čiastočným rozsudkom č. k. 26 C 318/2014-352 z 5. apríla 2016 (ďalej len „čiastočný rozsudok z 5. apríla 2016“) vyživovaciu povinnosť sťažovateľa voči odporkyni s účinnosťou k 1. januáru 2016 zrušil.

9. Na podklade odvolaní odporkyne proti uzneseniu okresného súdu z 5. apríla 2016 a čiastočnému rozsudku z 5. apríla 2016 krajský súd napadnutým uznesením citované rozhodnutia okresného súdu zrušil a konanie zastavil „*pre údajnú prekážku litispendencie*“.

10. Dovolanie sťažovateľa proti napadnutému uzneseniu krajského súdu najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol v súlade s § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.

11. Sťažovateľ argumentuje, že v jeho veci konajúce všeobecné sudy sa dopustili závažných pochybení, keďže

- nesprávne posúdili totožnosť vecí v prípade dvoch rozdielnych návrhov na zrušenie výživného,
- nesprávne vyhodnotili údajnú existenciu prekážky *litispendencie* a
- vec neprejednali meritórne a konanie právoplatne zastavili, čím došlo k *denegatio iustitiae*.

12. Sťažovateľ namieta, že najvyšší súd sa v rozhodnutí o dovolaní nevysporiadal so všetkými podstatnými argumentmi sťažovateľa. Napadnuté uznesenie krajského súdu, ktorým bolo konanie vo veci sťažovateľovho návrhu bez meritórneho prejednanie zastavené, je podľa jeho názoru prekvapivým rozhodnutím, proti ktorému sa sťažovateľ

nemohol účinne brániť, keďže bolo vydané „*bez toho, aby súd avizoval účastníkom, že bude na vec aplikovať iné právne posúdenie ako súd prvoinštančný*“.

13. Sťažovateľ zdôrazňuje, že návrh na zrušenie vyživovacej povinnosti v konaní pred okresným súdom odôvodnil existenciou dvoch skutkových okolností, ku ktorým došlo 10. júna 2014, a to riadnym zamestnaním dcéry, vo vzťahu ku ktorej si sťažovateľ plnil vyživovaciu povinnosť, a ukončením samostatnej zárobkovej činnosti a následnou nezamestnanosťou sťažovateľa ako osoby povinnej platiť výživné. Tieto skutkové okolnosti podľa sťažovateľa odôvodňovali zmenu pomerov, a teda aj právoplatného rozhodnutia o výživnom.

14. Okresný súd Žiar nad Hronom v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 88/2013 vydal meritórne rozhodnutie 6. júna 2014, teda štyri dni pred tým, ako nastala zmena pomerov na strane sťažovateľa ako povinného platiť výživné a na strane jeho dcéry ako osoby, vo vzťahu ku ktorej si sťažovateľ plní vyživovaciu povinnosť. Sťažovateľ zdôrazňuje, že „*pokiaľ dôjde k zmene pomerov pri vyživovacej povinnosti po vyhlásení rozsudku prvej inštancie, a to i napriek tomu, že zatiaľ o pôvodnej veci nie je právoplatne rozhodnuté, je to dôvodom pre podanie nového návrhu a toto nové konanie nemôže byť za žiadnych okolností postihnuté prekážkou litispendencie. Rozhodujúcou okolnosťou je práve zmena pomerov, ktorá zo skutkového hľadiska vymedzuje žiadany petit...*“.

15. Pokiaľ sa v napadnutom uznesení krajský súd vôbec nezaoberal skutkovým odôvodnením návrhov podaných na okresnom súde (konanie vedené pod sp. zn. 26 C 318/2014) a na Okresnom súde Žiar nad Hronom (konanie vedené pod sp. zn. 10 C 88/2013), resp. nezaoberal sa skutkovým vymedzením nároku, jeho rozhodnutie je vo veci existencie prekážky *litispendencie* nesprávne.

16. Podľa sťažovateľa okresný súd nemohol v čase vydania meritórneho čiastočného rozsudku 5. apríla 2016 vedieť, že najvyšší súd o päť mesiacov neskôr zruší právoplatný rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 13 Co 1101/2014 z 20. januára 2015

a vec bude následne vrátená na nové konanie a rozhodnutie Okresnému súdu Žiar nad Hronom (konanie vedené v súčasnosti pod sp. zn. 5 C 22/2017).

17. Na podklade uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 2 listiny a práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 20 a čl. 47 charty a čl. 14 medzinárodného paktu napadnutým uznesením krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu, napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a napadnuté uznesenie krajského súdu zruší a vec vráti krajskému súdu na ďalšie konanie a sťažovateľovi prizná náhradu trov konania.

II.

18. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

19. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

20. Dňa 1. marca 2019 nadobudli účinnosť ustanovenia čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa, ktorá

bola doručená ústavnému súdu 19. februára 2019, postupoval v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona o ústavnom súde.

21. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

22. V súlade s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

23. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 36 ods. 1 listiny) každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

24. V súlade s čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne čl. 38 ods. 2 listiny) každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

25. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

26. V súlade s čl. 20 charty pred zákonom sú si všetci rovní.

27. Podľa čl. 47 charty každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené, má za podmienok ustanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom. Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Každý musí mať možnosť poradiť sa, obhajovať sa a nechať sa zastupovať. Právna pomoc sa poskytuje osobám, ktoré nemajú dostatočné prostriedky v prípade, ak je táto pomoc potrebná na zabezpečenie efektívneho prístupu k spravodlivosti.

28. Podľa čl. 14 ods. 1 medzinárodného paktu všetky osoby sú si pred súdom rovné. Každý má úplne rovnaké právo, aby bol spravodlivo a verejne vypočutý nezávislým a nestranným súdom, ktorý rozhoduje buď o jeho právach a povinnostiach, alebo o akomkoľvek trestnom obvinení vznesenom proti nemu. Tlač a verejnosť môžu byť vylúčené z celého konania alebo z jeho časti z dôvodov morálky, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti alebo vtedy, keď to vyžaduje súkromný záujem strán, alebo môžu byť vylúčené v rozsahu, ktorý je podľa prísnej mienky súdu nevyhnutný pri osobitných okolnostiach, keby zverejnenie prejudikovalo záujmy spravodlivosti; ale každý rozsudok vynesený v trestnej alebo občianskoprávnej veci, s výnimkou prípadov, keď záujem mladistvých osôb vyžaduje iný postup alebo keď sa konanie týka manželských sporov alebo opatrovníctva detí, bude zverejnený.

III.

29. Predmetom konania o ústavnej sťažnosti je rozhodovanie vo veci namietaného porušenia označených práv zaručených ústavou, listinou, dohovorom, chartou a medzinárodným paktom napadnutým uznesením krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorými podľa sťažovateľa došlo pre nesprávne vyhodnotenie existencie prekážky *litispencie* k odmietnutiu spravodlivosti sťažovateľa (tzv. *denegatio iustitiae*), keďže vo veci jeho návrhu z 22. júla 2014 všeobecné sudy odmietli konať a meritórne rozhodnúť.

30. Z § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

31. Ústavný súd z pohľadu sťažovateľom namietaného porušenia práv zaručených ústavou, listinou, dohovorom a medzinárodným paktom považoval za dôležité s prihliadnutím na svoju stabilizovanú judikatúru zdôrazniť, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), a preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

32. Ústavný súd vychádzal pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti aj z toho, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, preto postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (sp. zn. IV. ÚS 115/03).

33. V súvislosti so sťažovateľom namietaným porušením základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne čl. 38 ods. 2 listiny) ústavný súd ďalej konštatuje, že právu účastníka konania vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom zodpovedá ústavná povinnosť súdu umožniť účastníkovi, aby sa vyjadril ku každému dôkazu, ktorý súd vykonal a ktorý môže obsahovať zistenie významné pre rozhodnutie súdu (m. m. I. ÚS 75/96, I. ÚS 49/01, I. ÚS 226/03).

III.1 K namietanému porušeniu práv zaručených ústavou, listinou, dohovorom a medzinárodným paktom napadnutým uznesením krajského súdu

34. Ústavný súd konštatuje, že vo vzťahu k splneniu procesných podmienok prípustnosti ústavnej sťažnosti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu krajského súdu vychádzal v zmysle rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika (sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54) z právoplatnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktorým odmietol dovolanie sťažovateľa ako procesne neprípustné, a preto dvojmesačnú lehotu na podanie ústavnej sťažnosti podľa § 124 zákona o ústavnom súde považoval v jeho prípade za zachovanú.

35. Sťažovateľ namieta ústavnú neudržateľnosť napadnutého uznesenia krajského súdu, ktorým boli zrušené uznesenie okresného súdu z 5. apríla 2016 a čiastočný rozsudok okresného súdu z 5. apríla 2016 a ktorým bolo konanie vo veci sťažovateľovho návrhu na zrušenie vyživovacej povinnosti z 22. júla 2014 zastavené, a dôvodí ju nesprávnosťou záveru krajského súdu o prekážke *litispencie*. Podľa sťažovateľa je napadnuté uznesenie krajského súdu zároveň prekvapivým rozhodnutím, keďže bolo vydané „*bez toho, aby súd avizoval účastníkom, že bude na vec aplikovať iné právne posúdenie ako súd prvoinštančný*“.

36. Predmetom preskúmania ústavnej udržateľnosti je rozhodnutie krajského súdu o odvolaniach proti uzneseniu okresného súdu z 5. apríla 2016 o zamietnutí návrhu na zastavenie konania pre prekážku *litispencie* a proti čiastočnému rozsudku okresného súdu z 5. apríla 2016, ktorým bola vyživovacia povinnosť sťažovateľa zrušená s účinnosťou k 1. januáru 2016 na podklade návrhu sťažovateľa z 22. júla 2014 na zrušenie vyživovacej povinnosti.

37. V čase prejednávania už citovaných odvolaní krajským súdom (v októbri 2017) tento zistil, že uznesením najvyššieho súdu z 21. septembra 2016 došlo k zrušeniu právoplatného rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 13 Co 1101/2014 z 20. januára 2015 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Žiar nad Hronom zo 6. júna 2014, a tým aj k „oživeniu“ konania vo veci skoršieho návrhu sťažovateľa z 2. septembra 2013 na zrušenie vyživovacej povinnosti (vec vedená v súčasnosti na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 5 C 22/2017).

38. Krajský súd na podklade uvedených skutočností vo veci vydal napadnuté uznesenie, ktorým konanie vo veci (neskoršieho) návrhu sťažovateľa na zrušenie vyživovacej povinnosti z 22. júla 2014 zastavil pre *litispenciu* v súlade s § 159 CSP v spojení s § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“).

39. V súlade s § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

40. Podľa § 159 CSP začatie konania bráni tomu, aby o tom istom spore prebiehalo na súde iné konanie. Ak na súde prebieha o tom istom spore iné konanie, súd zastaví konanie, ktoré sa začalo neskôr.

41. Prekážka *litispencie* zabraňujúca, aby na súde prebiehalo iné súdne konanie v tej istej veci, je daná, ak na ktoromkoľvek súde v Slovenskej republike je začaté konanie, ktoré má rovnakých účastníkov, rovnaký predmet konania a rovnaké skutkové okolnosti, od ktorých sa odvodzuje právo (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 77/2009 z 23. novembra 2010).

42. Ustanovenie § 161 ods. 1 CSP, podľa ktorého ak tento zákon neustanovuje inak, súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť, má povahu generálneho procesného ustanovenia a v zásade stanovuje, že súd danosť alebo nedanosť procesných podmienok skúma *ex officio*, a to v ktoromkoľvek štádiu konania, teda aj v rámci odvolacieho konania.

43. Pre posúdenie, či tu je prekážka začatej veci, je rozhodujúci stav v čase rozhodnutia v neskôr začatom konaní (R 97/2003), t. j. v konkrétnych okolnostiach veci v čase rozhodovania o odvolaní, ktorého ústavná udržateľnosť sa v tomto konaní preskúmava. Keďže v čase rozhodovania krajského súdu vo veci odvolaní proti rozhodnutiam okresného súdu došlo k oživeniu konania vo veci skoršieho návrhu sťažovateľa z 2. septembra 2013 na zrušenie vyživovacej povinnosti (vec vedená v súčasnosti na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 5 C 22/2017), bol jeho záver o zastavení konania vo veci (neskoršieho) návrhu sťažovateľa na zrušenie vyživovacej povinnosti z 22. júla 2014 pre prekážku *litispencie* ústavne udržateľný.

44. Rozhodnutia súdu o výživnom na plnoleté dieťa možno zmeniť alebo zrušiť len na návrh [§ 78 ods. 1 *in fine* zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“)] a súčasne len vtedy, ak sa zmenili pomery, t. j. okolnosti rozhodujúce pre výšku a ďalšie trvanie vyživovacej povinnosti (§ 78 ods. 1 prvá veta zákona o rodine).

45. Sťažovateľ už v návrhu na zrušenie vyživovacej povinnosti z 2. septembra 2013 (o ktorom konanie nie je dosiaľ právoplatne skončené) tvrdil, že došlo k zmene pomerov, t. j. okolností rozhodujúcich pre ďalšie trvanie jeho vyživovacej povinnosti do budúcnosti. Keďže konanie pred Okresným súdom Žiar nad Hronom stále nie je právoplatne skončené (a nebolo ani v čase rozhodovania krajského súdu), pre rozhodnutie vo veci zrušenia vyživovacej povinnosti sťažovateľa bude rozhodujúci stav zahŕňajúci sťažovateľom tvrdené okolnosti odôvodňujúce zmenu pomerov od momentu uvedeného v skoršom návrhu na zrušenie vyživovacej povinnosti do budúcnosti, teda vrátane zmien okolností, ku ktorým podľa jeho názoru došlo následne 10. júna 2014 (riadne zamestnanie dcéry, vo vzťahu ku ktorej si sťažovateľ plnil vyživovaciu povinnosť, a ukončenie samostatnej zárobkovej činnosti a nezamestnanosť sťažovateľa ako osoby povinnej platiť výživné) a ktoré podľa jeho názoru naďalej odôvodňujú zrušenie jeho vyživovacej povinnosti.

46. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti a berúc do úvahy v súčasnosti na Okresnom súde Žiar nad Hronom prebiehajúce konanie vo veci skoršieho návrhu sťažovateľa na zrušenie jeho vyživovacej povinnosti, je námietka o porušení zákazu *denegatio iustitiae*, teda odmietnutia spravodlivosti, vo veci sťažovateľa neopodstatnená.

47. Sťažovateľ v súvislosti s napadnutým uznesením krajského súdu dôvodí, že ide o tzv. prekvapivé rozhodnutie, k záverom ktorého sa ako účastník konania nemal možnosť vyjadriť, resp. nemal možnosť vyjadriť sa k odvolacím súdom vykonávaným dôkazom na zistenie, či sú splnené procesné podmienky.

48. Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre definoval tzv. prekvapivé rozhodnutie, o ktoré ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných zásadne odlišných právnych záveroch ako súd prvej inštancie a zároveň odvolací súd účastníkovi konania neumožní vyjadriť sa k jeho iným (odlišným) právnym záverom, teda účastník konania nemá možnosť právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa nejavili ako významné (m. m. II. ÚS 407/2016).

49. V konkrétnych okolnostiach veci sa sťažovateľ k otázke *litispenciencie* vyjadril už v podaní z 30. augusta 2016, ktorým reagoval na odvolanie odporkyne proti uzneseniu okresného súdu z 5. apríla 2016, ktorým bol jej návrh na zastavenie konania pre prekážku *litispenciencie* zamietnutý, a v ňom prezentoval svoj právny postoj k danej procesnej prekážke. Z uvedeného dôvodu je aj jeho námietka o prekvapivosti právneho posúdenia odvolacím súdom, resp. nemožnosti vyjadriť sa k odvolacím súdom vykonávaným dôkazom na zistenie, či sú splnené procesné podmienky, nedôvodná.

50. Posudzujúc procesný postup krajského súdu v odvolacom konaní, ako aj v tomto konaní vydané napadnuté uznesenie, ústavný súd konštatuje, že krajský súd v rámci odvolacieho konania konal zákonom predpísaným procesným postupom. Postup krajského súdu plne korešpondoval so zákonnými požiadavkami kladenými na postup odvolacieho súdu a požiadavkami kladenými ústavou, listinou, dohovorom a medzinárodným paktom na procesný postup súdu, predovšetkým v súvislosti s generálnou požiadavkou súdu v ktoromkoľvek štádiu konania *ex officio* skúmať (ne)danosť procesných podmienok.

51. Z formálneho hľadiska nemožno napadnutému uzneseniu krajského súdu pre účely posudzovania dodržania dikcie čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 2 listiny, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 14 ods. 1 medzinárodného paktu nič vytknúť. Napadnuté uznesenie krajského súdu spĺňa požiadavky vyplývajúce z príslušnej zákonnej reglementácie formálnej kvality rozhodnutia odvolacieho súdu tejto procesnej formy.

52. Ústavný súd vzhľadom na uvedené konštatuje, že napadnutým uznesením krajského súdu nemohlo dôjsť k porušeniu označených práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 2 listiny, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 14 ods. 1 medzinárodného paktu. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.2 K namietanému porušeniu práv zaručených ústavou, listinou, dohovorom a medzinárodným paktom napadnutým uznesením najvyššieho súdu

53. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa proti napadnutému uzneseniu krajského súdu odmietol ako procesne neprípustné v súlade s § 447 písm. c) CSP. Vo vzťahu k záverom obsiahnutým v napadnutom uznesení najvyššieho súdu ústavný súd argumentáciu sťažovateľa nevyhodnotil ako spôsobilú spochybniť ich ústavnú udržateľnosť a nezistil, že by posudzované rozhodnutie bolo svojvoľné alebo v zjavnom vzájomnom rozpore, či urobené v zrejmom omyle a v nesúlade s platnou právnou úpravou, či nedostatočne odôvodnené, a tým mohlo zakladať dôvod na zásah ústavného súdu v súlade s jeho právomocami ustanovenými v čl. 127 ods. 2 ústavy.

54. Ústavný súd aj s poukazom na svoju stabilizovanú judikatúru zdôrazňuje, že otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

55. Sťažovateľ v dovolaní proti napadnutému uzneseniu krajského súdu namietal prípustnosť dovolania v súlade s § 420 písm. f) CSP, argumentujúc, že odvolací súd mu nesprávnym procesným postupom spojeným s vyhodnotením prekážky *litispendencie* znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Sťažovateľ v konkrétnostiach argumentoval, že proti napadnutému uzneseniu krajského súdu, ktorým bolo konanie v jeho veci zastavené, nemohol podať riadny opravný prostriedok, a zdôrazňoval ďalej, že krajský súd mu zmenu právneho posúdenia veci vopred neavizoval.

56. Po preskúmaní napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že právny názor najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolania je v napadnutom rozhodnutí zdôvodnený vyčerpávajúcim spôsobom a presvedčivo. V odôvodnení napadnutého rozhodnutia najvyšší súd dostatočným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré bolo potrebné dovolanie sťažovateľa odmietnuť ako procesne neprípustné, a ústavne konformným spôsobom sa vysporiadal s dovolacou námietkou sťažovateľa o existencii vady podľa § 420 písm. f) CSP (všeobecné súdy nesprávnym procesným postupom znemožnili sťažovateľovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces), keď v podstatnom uviedol:

«10. Pokiaľ dovolateľ v súvislosti s nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu v dovolaní namietal, že odvolací súd zastavil konanie až ako súd druhej inštancie, v dôsledku čoho nemohol proti jeho rozhodnutiu podať riadny opravný prostriedok - odvolanie, dovolací súd poukazuje na ustanovenie § 161 ods. 1 a 2 CSP, podľa znenia ktorého súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť (ďalej len „procesné podmienky“). Ak ide o nedostatok procesnej podmienky, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví. Prekážka litispendencie (prekážka skôr začatého konania) takýmto nedostatkom procesnej podmienky bez akýchkoľvek pochybností je, pretože tak ako vyplýva z ustanovenia § 159 CSP, ak na súde prebieha o tom istom spore (v tej istej veci) iné konanie, súd zastaví konanie, ktoré sa začalo neskôr. Z uvedeného je zrejmé, že odvolací súd nepochybil, ak konanie zastavil majúci za to, že prekážka litispendencie je v danom prípade daná - naopak postupoval v súlade s citovanými ustanoveniami § 161 a 159 CSP, čo znamená, že jeho procesný postup nemožno hodnotiť ako vadný.

11. Rovnako sa nemožno stotožniť ani s námietkou dovolateľa týkajúcou sa prekvapivosti dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, pretože o prekvapivé rozhodnutie ide vtedy, keď odvolací súd založil svoje rozhodnutie na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, avšak za súčasného splnenia podmienky, že k týmto odlišným záverom odvolacieho súdu nemala strana sporu (účastník konania) možnosť vyjadriť sa, právne argumentovať, prípadne predložiť dôkazy, čo nie je tento prípad, pretože vo vyjadrení k odvolaniu odporkyne proti uzneseniu o zamietnutí návrhu na zastavenie konania sa k prekážke litispendencie navrhovateľ vyjadril, čo znamená, že

odvolací súd nerozhodol o zastavení konania prekvapivo, bez toho aby taká možnosť rozhodnutia nebola z obsahu spisu pred vydaním dovolaním napadnutého rozhodnutia zrejma.»

57. S prihliadnutím na citované časti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd ako dovolací súd sa v ňom zaoberal a ústavne akceptovateľným spôsobom aj vysporiadal so zásadnou námietkou sťažovateľa, ktorou odôvodňoval prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Najvyšší súd sa s dovolacou argumentáciou sťažovateľa nestotožnil, a preto jeho dovolanie odmietol ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné. Postup najvyššieho súdu, ktorý vyústil do vydania napadnutého uznesenia, nemožno podľa názoru ústavného súdu považovať za taký, ktorým by došlo k popretiu podstaty, zmyslu alebo účelu vo veci sťažovateľa použitých procesno-právnych noriem. Vzhľadom na uvedené ani napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nemožno považovať za neodôvodnené či arbitrárne, a tak ústavne neutržateľné.

58. S prihliadnutím na uvedené skutočnosti ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 14 ods. 1 medzinárodného paktu napadnutým uznesením najvyššieho súdu, odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3 K namietanému porušeniu práv zaručených chartou napadnutým uznesením krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu

59. Podľa čl. 51 ods. 1 charty sú ustanovenia charty určené členským štátom výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Európskej únie.

60. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie sa základné práva zaručené v právnom poriadku Európskej únie uplatnia vo všetkých situáciách, ktoré upravuje právo Európskej únie, avšak nie mimo týchto situácií. Pokiaľ teda určitá právna

situácia nepatrí do pôsobnosti práva Európskej únie, nemôžu sa na akty členských štátov vzťahovať ani ustanovenia charty (porov. napr. rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 30. júna 2016 vo veci C-205/2015, Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Brașov proti Vasilemu Tomovi, Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, body 23 a 24, ECLI:EU:C:2016:499).

61. Z obsahu ústavnej sťažnosti ani z príloh k nej priložených podľa názoru ústavného súdu nevyplývajú žiadne dôvody na záver, že by krajský súd a najvyšší súd vo veci sťažovateľa v príslušných konaniach aplikovali právo Európskej únie.

62. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

63. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi uplatnenými v ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. mája 2019